

OPLEIDING VO-MANAGEMENTCOACH 2023 - 2024 VOOR BESTUURDERS EN ERVAREN SCHOOLLEIDERS

In een continu veranderende context maken scholen steeds meer eigen keuzes op strategisch, inhoudelijk en financieel gebied. Dat vraagt een sterke visie op onderwijs en op de schoolorganisatie zelf. Welke keuzes zijn er nodig voor toekomstbestendig onderwijs? En hoe geven we die keuzes handen en voeten om onderwijsambities te realiseren en de onderwijskwaliteit te versterken?

De toegenomen dynamiek in het voortgezet onderwijs stelt ook hogere eisen aan de professionaliteit van schoolbestuurders en schoolleiders. In beide beroepsgroepen is men dan ook onverminderd bezig met professionele ontwikkeling. Daarbij is gebleken dat vooral startende schoolleiders en bestuurders behoefte hebben aan coaching; aan reflectie op het eigen gedrag en op dilemma's en uitdagingen in de eigen school. Om die reden is in 2012 het project VO-managementcoach opgezet waarbij ervaren schoolleiders en bestuurders zich kunnen scholen tot gecertificeerd coach. Zij zetten zich op hun beurt in om tijdens de opleiding beginnende collega's te ondersteunen in hun ontwikkeling. Na afronding van de opleiding blijven zij actief als coach in de sector. Ook houden zij hun coachvaardigheden op peil binnen de regionale netwerken van VO-managementcoaches.

VO-academie en BGL & partners

De opleiding VO-managementcoach wordt in opdracht van de VO-academie verzorgd door BGL & partners. Dit bureau biedt geaccrediteerde opleidingen en heeft veel kennis en expertise op het gebied van coaching. In de opleiding wordt een verbinding gelegd met de competenties voor schoolleiders (zie kader hiernaast) en de competenties voor bestuurders (zie kader pagina 2).

Doel

Het doel van opleiding VO-managementcoach is een bijdra-

ge te leveren aan de professionalisering van schoolleiders en bestuurders in het voortgezet onderwijs en daarmee aan de kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Kerngedachte is om ervaren bestuurders en schoolleiders via een informele, ervaringsgerichte manier van leren op te leiden tot gecertificeerde coaches. Zo zijn zij in staat zijn om collega's uit het veld (in eerste instantie vaak beginnende schoolleiders) door middel van coaching te ondersteunen in hun professionaliseringproces. Op deze manier ontstaat een platform van kennisdeling en groei van expertise. Scholen zijn daarbij zelf aan zet om leiderschapsontwikkeling van binnenuit vorm te geven en te leren van de collega's.

Voor wie?

De opleiding VO-managementcoach is bedoeld voor schoolleiders en bestuurders werkzaam in het voortgezet onderwijs met minimaal vijf jaar leidinggevende ervaring. Het is de bedoeling dat deelnemers na afronding van het opleidings-traject nog minimaal twee jaar werkzaam zijn in het vo en actief als coach aan de slag willen.

Programma op hoofdlijnen

Het programma biedt een intellectuele uitdaging in de vorm van theoretische en methodische verdieping. Er is een belangrijke plaats voor de praktijk van het coachen ingeruimd. Uit de eerdere tranches blijkt het een belangrijke uitdaging te zijn om als coach weg te blijven uit de adviesrol en de coachee zelf de verantwoordelijkheid te laten nemen voor het eigen veranderproces. Het stimuleren van het oplossingsgerichte vermogen van de coachee; het stellen van verdiepende vragen; het werken met beperkende en stimulerende overtuigingen en het reflecteren op gevoelens en emotie vormen hierbij belangrijke aandachtspunten voor de coaches. Er is gekozen voor verschillende werkvormen die samen zorgen voor een optimaal leerrendement.

Startbijeenkomst: 2 dagdelen

De startbijeenkomst vormt de kick-off van het traject. Op deze dag vindt de kadering van het opleidingstraject plaats en maken alle deelnemers kennis met elkaar en de inhoud van het traject. De supervisiegroepen worden samengesteld en er worden leden voor de klankbordgroep aangesteld. De deelnemers krijgen zicht op het coachingskader, verkennen hun eigen rol als coach en gaan actief aan de slag met hun ontwikkelthema's.

Themabijeenkomsten: 4 x 2 dagdelen

Tijdens de themabijeenkomsten komen onderwerpen aan bod die belangrijke handvatten bieden aan de managementcoach om de begeleiding van beginnend schoolleiders/bestuurders met een coachvraag succesvol te laten verlopen. Thema's zijn onder andere: coachrollen en ontwikkelthema's, respectvolle gesprekvoering, oplossings- en resultaatgericht coachen, persoonlijkheidstypologie, overdracht en tegenoverdracht, omgaan met weerstand, werken met overtuigingen en emoties. Het betreft vier themabijeenkomsten.

Door middel van literatuurstudie en gerichte opdrachten werken de deelnemers aan verdieping van hun kennis en inzicht met betrekking tot de behandelde thema's. De gepresenteerde lesstof en het oefenmateriaal worden verstrekt in hand-outs en zijn terug te vinden op het VOnkel, het digitale kennis- en leerplatform van de VO-academie.

Praktijktraject (learning by doing): 2 trajecten van ten minste 4 gesprekken per traject

Uiteraard is het belangrijk dat de deelnemers actief met het geleerde aan de slag gaan in de praktijk. Tijdens het opleidingstraject voeren zij twee coachingstrajecten uit. De coachees zijn beginnend schoolleiders/bestuurders met een coachvraag. De werving van coachees verloopt via de deelnemers zelf; zij benaderen mensen in hun eigen netwerk om als coachee deel te nemen.

De coachingstrajecten vinden na elkaar plaats, zodat de deelnemers de ervaringen uit het eerste coachingstraject kunnen meenemen naar het tweede coachingstraject.

Uitgangspunten

In het opleidingstraject VO-managementcoach is gekozen voor een integrale benadering van vraagstukken die betrekking hebben op de persoonlijke en professionele ontwikkeling van schoolleiders/bestuurders in het voortgezet onderwijs.

Het verruimen van theoretische en methodische kennis wordt gecombineerd met het trainen van praktische vaardigheid en het werken aan persoonlijke ontwikkeling.

Op verantwoorde wijze worden denkbeelden en methodieken uit verschillende disciplines samengebracht tot een samenhangend geheel. Belangrijke pijlers zijn:

- Oplossingsgericht werken,
- Systeemgericht werken,
- Neuro-Linguïstisch Programmeren (NLP),
- Acceptance and Commitment Therapy (ACT),
- Transactionele Analyse (TA),
- Geweldloze communicatie,
- VO/Professionaliseringsthema's.

Elk coachingstraject bestaat uit vier zelf te plannen bijeenkomsten. De ervaringen die worden opgedaan in de praktijk, vormen de input voor de supervisie en themabijeenkomsten en vice versa.

Supervisie (learning by reflection): 3 x groepssupervisie, 2 x individuele supervisie

Groepssupervisie

De deelnemers worden verdeeld over supervisiegroepen van elk vijf personen. De supervisiegroep komt tijdens het traject drie keer bijeen. Onder leiding van een supervisor werken de deelnemers zowel vragen uit die betrekking hebben op het begeleidingsproces van hun coachees, als vragen die samenhangen met hun eigen functioneren. Deze werkvorm geeft ruimte voor verdieping en biedt de deelnemers gelegenheid om van elkaar te leren.

Na afloop van iedere bijeenkomst maken de deelnemers een reflectieverslag, waarin ze de opgedane inzichten koppelen aan hun persoonlijke ontwikkelingsdoelen. Het verslag leveren zij via het digitale platform in bij de supervisor die hen middels feedback verder coacht in hun leerproces.

Individuele supervisie

De groepssupervisie wordt ondersteund door twee individuele supervisiegesprekken. De gesprekken bieden ruimte voor reflectie op het praktijktraject en er wordt specifiek ingegaan op leervragen die samenhangen met het persoonlijk ontwikkelingsproces van de schoolleider/bestuurder.

De eerste individuele supervisie wordt gepland aan het begin van het traject voor de eerste groepssupervisie. Het is belangrijk om het ontwikkelingsproces van de deelnemers vanaf het begin af aan te monitoren en waar nodig bij te sturen. Het tweede gesprek vindt plaats aan het eind van het traject. Voor de praktische uitvoering geldt dat de deelnemers zelf een afspraak met hun supervisor maken.

E-coaching en Open huis: 3 uur per deelnemer

Tussen de bijeenkomsten door krijgen de deelnemers ondersteuning van hun supervisor in de vorm van e-coaching en via Open Huis bijeenkomsten. Via e-coaching ontvangen de deelnemers schriftelijke feedback op hun Persoonlijk Ontwikkelingsplan en op de reflectieverslagen die zij maken na coachingssessies met hun coachee. Ook kunnen zij bij de supervisor terecht met specifieke vragen over hun leertraject. Het Open huis betreft online contactmomenten waarop een trainer beschikbaar is om met deelnemers te sparren over vragen die samenhangen met hun praktijktrajecten of toepassen van lesstof. Het gaat om vrije 'inloop momenten'. Deelnemers kunnen hiervan naar behoefte gebruik maken.

Examen Coach Foundation: 2 dagdelen

Formele toetsing vindt plaats in de vorm van een praktijktoets. De deelnemer laat zien in staat te zijn op een oplossingsgerichte wijze tot verheldering van de vraagstelling van een

Beroepsstandaard voor schoolleiders in het voortgezet onderwijs

In opdracht van de VO-academie is een beroepsstandaard ontwikkeld voor schoolleiders in het voortgezet onderwijs. De beroepsstandaard biedt de schoolleiders steun bij het in kaart brengen van hun ontwikkeldoelen; het invullen van de scholingsbehoefte en het voeren van het personeelsbeleid. Het biedt een hulpmiddel voor (zelf)evaluatie en permanente professionalisering.

In 2021 is de herziene versie van de beroepsstandaard voor schoolleiders in het vo gepubliceerd. De beroepsstandaard is een ontwikkelingsgericht instrument, dat zich richt op de individuele ontwikkeling van schoolleiders in hun leiderschap. De beroepsstandaard bestaat uit:

Vijf leiderschapspraktijken:

- Leidinggeven aan visiegestuurd werken
- Leidinggeven aan de ontwikkeling van medewerkers
- Leidinggeven aan de schoolontwikkeling
- Leidinggeven aan de onderwijskwaliteit
- Leidinggeven aan verbinding met de (bredere) omgeving

Vier persoonlijke kwaliteiten:

- Cognitieve kwaliteiten
- Sociale kwaliteiten
- Psychologische kwaliteiten
- Zingevende kwaliteiten

coachee te komen. De toetsingscriteria zijn gebaseerd op het competentieprofiel Coach Foundation van beroepsorganisatie NOBCO/EMCC.

Slotbijeenkomst: 1 dagdeel

Tijdens de slotbijeenkomst wordt met alle deelnemers teruggekeken op het traject en het doorlopen ontwikkelingsproces. Ook krijgen de deelnemers meer informatie over de regiona-

le bijeenkomsten en de coachingsmogelijkheden binnen het vo. Tot slot worden de diploma's uitgereikt en vindt feestelijke afronding van het traject plaats.

Certificering

Na succesvolle afronding van het opleidingstraject ontvangen de deelnemers het certificaat 'Opleidingstraject VO-managementcoach'. Daarop staat de inhoud en studieomvang van het traject. Certificering is alleen mogelijk als deelnemers aan alle activiteiten hebben deelgenomen. Gemiste themadagen kan een deelnemer in overleg met de programmamanager compenseren. Gemiste supervisie kan een deelnemer compenseren door individuele supervisie in te kopen. Ook dienen alle opdrachten en reflectieverslagen te zijn ingeleverd en afgetekend. Tevens is het onder voorwaarden mogelijk het diploma Coach Foundation met het EQA-keurmerk te verwerven.

Kosten

Dit traject is kosteloos voor de deelnemer. Daar tegenover staat dat deelnemers minimaal twee jaar als VO-managementcoach (via de pool van de VO-academie) actief zijn voor de sector.

Studiebelastinguren

5,5 ECTS. Deze zijn verdeeld over de looptijd van het opleidingstraject met een gemiddelde wekelijkse studielast van 5 uur, naast de (thema)bijeenkomsten en (groeps)supervisie.

Professionaliseringsthema's bestuurders in het voortgezet onderwijs

Bestuurders uit het primair en voortgezet onderwijs hebben gezamenlijk een set professionaliseringsthema's ontwikkeld. Deze professionaliseringsthema's hebben als doel om de professionalisering van bestuurders te stimuleren en te ondersteunen. Het is een hulpmiddel om richting te geven aan de professionaliseringsbeweging. In de opleiding is aandacht voor alle zes de thema's:

1. Boegbeeld en hoofd
2. Maatschappelijke verantwoordelijkheid en maatschappelijke opdracht
3. Strategische visie en planning
4. Leiderschap
5. Verantwoordelijkheid en rekenschap
6. Persoonlijke professionaliteit